

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Тинка Димитрова Иванова, доцент в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
'доктор'

в област на висше образование 1. Педагогически науки

професионално направление 1.2. Педагогика

докторска програма История на педагогиката и българското образование

Автор: Димка Димитрова Иванова

Тема: Българските ученици във Виенския педагогиум

Научен ръководител: проф. дпн Пламен Радев Иванов

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № Р33-2241 от 30.06.2020 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Българските ученици във Виенския педагогиум“ за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма История на педагогиката и българското образование. Автор на дисертационния труд е Димка Димитрова Иванова – докторантка в задочна форма на обучение към катедра „Педагогика и управление на образованието“ с научен ръководител проф. дпн Пламен Радев Иванов от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Димка Димитрова Иванова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Димка Иванова е завършила бакалавърска програма, с която получава квалификация за преподавател по английски език в среден и горен курс и магистърска програма по предучилищна педагогика. От 2015 г. е задочен докторант в катедра „Педагогика и управление на образованието“. От 1998 г. работи като учител по английски език.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Разработваният в дисертационния труд проблем е актуален както в научно, така и в научно-приложно отношение. В научно отношение той визира една недостатъчно проучена тема от историята на българското образование, свързана с получаване на педагогическо образование от български младежи в Австро-Унгария през втората половина на XIX в. и началото на XX в., техният принос за развитие на модерно образование. Тази проблематика предоставя възможности за установяване на влияния, приноси, сравнения между българското и европейското образование и разширява познанието в тази област, която традиционно се свързва с педагогическо образование на българските младежи в Русия. Изборът за получаване на висше образование в чужбина е актуален и днес, когато няколко десетки хиляди български младежи предпочитат да учат зад граница. Образованието в чужбина продължава да се свързва с много очаквания за възможно най-добро личностно и професионално развитие на младите хора. Затова в научно-приложно отношение по тази тематика могат да се търсят предпоставки, фактори, обществени нагласи за образованието на българите в чужбина, традиции през различни исторически периоди, което изисква научното им изследване и съхраняване на фактологията във времето.

Поставените цел и задачи на изследването са адекватни на тематиката. Тяхното постигане е отразено в структурата на дисертационния труд.

4. Познаване на проблема

Димка Иванова познава много добре изследователския проблем. Това е резултат от няколкогодишно проучване и целенасочена работа с литературни източници.

5. Методика на изследването

Избраната методика на изследване отговаря на поставените цел и задачи в дисертацията. Тя е класическа за педагогическата историята и включва методите: биографичен, библиографски, архиварски, фактографски, теоретичен анализ, обобщение. Превес има биографичният метод. Докторантката използва неговите възможности както за проучване на обществените процеси чрез биографиите на отделните личности, така и отражението на социума върху жизнения път на отделния човек.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Общият обем на дисертационния труд е 191 страници. Основният текст е 164 страници. Библиографията е в обем от 8 страници и включва 175 източника, от които 152 са на кирилица, 10 - на латиница, 13 - интернет ресурси.. Приложенията са в обем от 19 страници. В рамките на изложението са включени 2 таблици.

В структурно отношение дисертационния труд се състои от увод, четири глави, заключение, библиография.

В увода е мотивиран изборът на изследователския проблем. Коректно са формулирани цел, предмет, обект, задачи и методи на изследване.

В първа глава са представени животът, творчеството и кариерата на Феликс Каниц и Фридрих Дитес, тяхната ангажираност с българската кауза, възникването на идеята за обучение на български младежи във Виена.

Във втора глава са разгледани Бюргершуле и Виенският педагогиум като образователни институции. Посочена е спецификата на образованието и

гражданското училище в Австро-Унгария през изследвания период, както и статутът, организацията на обучение, учебният план на Виенския педагогиум.

В трета глава са проследени животът и делото на българските ученици, които са завършили успешно образованието си във Виенския педагогиум. Докторантката обособява възпитаниците на Фридрих Дитес в три групи – първите (Павел Жилков и Панайот Стойнов), останалите (Димитър Ангелов, Петко Вълв, Михаил Проданов, Тодор Йончев, Тодор Бенев и Тодор Митев), най-известните (Иван Шишманов и Иван Георгов). Поставен е акцент върху заслугите им за развитие на българското образование, наука и култура. Представени са най-важните произведения, отразяващи педагогическите им възгледи, областите, в които работят и се изявяват.

В четвърта глава е изведен приносът на българските възпитаници на Виенския педагогиум за развитие на образованието по българските земи в контекста на образователната ситуация през втората половина на XIX в. и началото на XX в. Тук конкретно се посочва приносът им като учители, училищни директори, инспектори, автори на учебници, преводачи, университетски преподаватели. Доказва се, че чрез кариерното си развитие те на практика са строители на модерно българско образование в европейски дух.

В заключението са представени изводите от цялостното проучване.

Структурата на дисертационния труд отговаря на поставените изследователски задачи. Представената фактология разкрива личностите, делото, приносите на българските ученици във Виенския педагогиум, тяхното място в развитието на българското образование.

Приемам достоверността на материала, върху който докторантката извежда приносите на дисертационния труд.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Посочените от Димка Иванова приноси на дисертационния труд са достоверни и имат научен характер. Те са оригинално достижение на

докторантката, но и обогатяват историята на българското педагогическо образование с целенасочено изследване на дейността на възпитаниците на Виенския педагогиум.

Приемам дисертационния труд за значим, защото:

- историко-педагогическото проучване съдържа достатъчно фактология и анализи за една не толкова позната страна от миналото на българското образование;

- успешно са реализирани задачите на научното изследване;

- исторически и логически е проследен процесът за получаване на педагогическо образование на български младежи във Виенския педагогиум: - раждане на идеята, личността и кариерата на нейните автори, образователните институции, където тя се осъществява;

- представени са професионалните постижения на българските ученици на Фридрих Дитес, успешно завършили Виенския педагогиум и съдействали за модернизиране на българското образование.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е представила 8 самостоятелни публикации по темата на дисертацията. Три от тях са доклади на международни научни конференции в чужбина, две - на научни форуми в България, две - в научно списание, една – в регионален вестник. Публикациите популяризират резултатите от изследването на различни форуми. Като брой и съдържание те са достатъчни за допускане на Димка Иванова до публична защита и са представителни за исканата образователна и научна степен.

9. Лично участие на докторантката

Приемам, че текстът, получените резултати и приноси са лично дело на докторантката.

10. Автореферат

Авторефератът е изготвен съобразно изискванията. Той достоверно възпроизвежда структурата на дисертационния труд, отразява обективно съдържанието и получените резултати от изследването.

11. Критични забележки и препоръки

Препоръчвам за по-голяма прегледност на текста, изписването на имената в изложението да става по един и същ начин, таблиците да се номерират, да се посочват страниците от източника при всеки цитат.

Според мен приносът на Феликс Каниц и Фридрих Дитес за подготовката на български учители логично трябва да присъства само в първа глава, за да се избегне известно повторение на фактологията в четвърта глава.

12. Лични впечатления

Нямам преки лични впечатления от докторантката.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Подкрепям отпечатването на адаптиран вариант на дисертационния труд. По този начин той ще достигне до по-широк кръг читатели, които да се запознаят с делата на българските ученици във Виенския педагогиум като общност с принос за създаване на модерно за времето си българско образование.

14. Въпроси към докторанта

В хода на проучването открихте ли сведения за български ученици във Виенския педагогиум, които не са успели да го завършат и какви са причините за това?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на*

изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали отговарят на наукометричните изисквания от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Димка Димитрова Иванова *притежава* задълбочени теоретични знания и професионални умения по научната специалност като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’* на Димка Димитрова Иванова в област на висше образование 1.Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма История на педагогиката и българското образование.

28.08.2020 г.

Рецензент: .....

(доц. д-р Тинка Иванова)